

30.31

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJA**

**PERĖJIMO NUO INSTITUCINĖS GLOBOS PRIE ŠEIMOJE IR
BENDRUOMENĖJE TEIKIAMŲ PASLAUGŲ NEIĞALIESIEMS IR LIKUSIEMS BE
TĖVŲ GLOBOS VAIKAMS 2014–2020 METŲ VEIKSMŲ PLANO
TARPINSTITUCINĖS STEBĖSENOS GRUPĖS POSĖDŽIO
PROTOKOLAS**

2018-06-25 Nr. J5-239

Vilnius

Posėdis įvyko 2018-05-21 (13.30-17.00), Socialinės apsaugos ir darbo ministerijoje, 201–11 posėdžių salėje, Vivulskio g. 11.

Posėdžio pirmininkė LR Socialinės apsaugos ir darbo viceministrė Vilma Augienė

Posėdžio sekretorė LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (SADM) Socialinės aprėpties departamento Socialinių paslaugų vedėja Daiva Buivydaite-Garbštienė.

Dalyvavo: dalyvių sąrašas pridedamas

DARBOTVARKĖ:

- 1) **Vaikų dienos centrų, bendruomeninių vaikų globos namų plėtra.**
- 2) **Planuojami veiksmai įgyvendinant institucinės globos pertvarką neįgaliųjų srityje: preliminarus ERPF lėšų paskirstymas regionams, darbo grupės veikla ir kt.**
- 3) **Tarpiniai institucinės globos pertvarkos projekto „Tvaraus perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų sistemos sąlygų sukūrimas Lietuvoje“ rezultatų pristatymai.**
- 4) **NVO konfederacijos vaikams rašte keliamų klausimų dėl laikino atokvėpio paslaugų proto ar (ir) psichikos negalią turintiems asmenims tarptautinio pirkimo konkurso sąlygų aptarimas.**
- 5) **Sveikatos apsaugos ministerijos (SAM), Švietimo ir mokslo ministerijos (ŠMM) informacija apie Perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų neįgaliiesiems ir likusiems be tėvų globos vaikams veiksmų plano priemonių įgyvendinimą.**

1. SVARSTYTA. Vaikų dienos centrų, bendruomeninių vaikų globos namų plėtra.

SADM Europos Sąjungos struktūrinės paramos departamento Struktūrinės paramos politikos skyriaus vedėja Lingailė Biliūnaitė pristatė planus dėl investicijų į infrastruktūrą įgyvendinant vaikų institucinės globos pertvarką (pranešimas pridedamas). ERPF investicijos (14 mln. eurų) numatomos į vaikų institucinės globos pertvarkai reikalingą infrastruktūrą – bendruomeninius vaikų globos namus ir vaikų dienos centrus. Projektų vykdytojai – savivaldybės, partneriai – vaikų globos namai ir vaikų dienos centrai.

Tarpinstitucinės stebėsenos grupės narė Elena Urbonienė padėkojo SADM už siūlymą sudaryti galimybes ERPF lėšas gauti ir vaikų dienos centrams. Diskusijos dėl vaikų dienos centrų finansavimo ERPF lėšomis buvo įvardintos pavyzdžiu kaip ministerijos kartu su socialiniais partneriais turėtų kartu derinti pozicijas ir priimti svarbius vaikų gerovei sprendimus.

Lingailė Biliūnaitė informavo apie tai, kad yra planuojama dar viena nauja priemonė vaikų dienos centrų veiklos plėtrai, kurią ketinama finansuoti ESF lėšomis.

Tarpinstitucinės stebėsenos grupės narės Dovilė Juodkaitė ir Dana Migaliova atkreipė dėmesį į tai, kad tiek vaikų dienos centrų, tiek bendruomeninių vaikų globos namų aplinka (pagal naują STR taikoma ir remontuojamiems pastatams) turi būti pritaikoma neįgaliesiems vaikams.

2. SVARSTYTA. Planuojami veiksmai įgyvendinant institucinės globos pertvarką neįgaliųjų srityje: preliminarus ERPF lėšų paskirstymas regionams, darbo grupės veikla ir kt.

SADM Socialinės aprėpties departamento direktorė Violeta Toleikienė supažindino su planuojamais veiksmais įgyvendinant institucinės globos pertvarką neįgaliųjų srityje: preliminarų ERPF lėšų paskirstymą regionams, darbo grupės veiklą ir kt. (pranešimas pridedamas). Tarpinstitucinės stebėsenos grupės nariai informuoti apie tai, kad alternatyvių institucinei globai formų paslaugų infrastruktūrai yra skiriamos bei numatomos skirti ne tik ERPF lėšos, bet ir Valstybės investicijų programos lėšos (VIP). 2017-2018 m. skirta VIP 24 grupinio gyvenimų projektams. Šiuose namuose apsigyveno 186 buvusių stacionarių globos įstaigų gyventojų. Steigiant šiuos namus, atitinkamai mažinamas institucinės globos vietų skaičius valstybės socialinės globos įstaigose. Neįgaliųjų institucinės globos pertvarkai numatoma skirti apie 24,5 ERPF investicijų. Šių lėšų nepakanka visoms 11 2015 m. atrinktų pertvarkai bandomųjų neįgaliųjų įstaigų, todėl šių įstaigų skaičių ketinama mažinti iki 7 įstaigų. Prioritetai skiriami: vaikų įstaigoms (4), aktyviems ir iniciatyviems regionams, regionams, kuriose yra galimybė optimizuoti regione veikiančių globos namų tinklą. Iki 2018 m. spalio 1 d. ketinama parengti šių 7 pertvarkomų įstaigų regionų planus. Paraleliai visiems vykdomiems pertvarkos darbams palaipsniui numatoma stabdyti naujų neįgaliųjų patekimą į institucinės globos vietas valstybės socialinės globos įstaigose (skelbti moratoriumą 2030 m.).

Tarpinstitucinės stebėsenos grupės narė Karilė Levickaitė pasveikino SADM iniciatyvas dėl moratoriumo stabdyti patekimą į institucinę globą nuo 2030 m.

Tarpinstitucinės stebėsenos grupės nariai atkreipė dėmesį į tai, kad galėtų prisidėti prie regionų planų rengimo ir aptarimo, visuomenės švietimo kampanijų. Būtina į šį procesą aktyviau įtraukti nevyriausybinės organizacijas, numatant galimybes ir joms kurti naujų bendruomeninių paslaugų neįgaliesiems infrastruktūrą.

3. SVARSTYTA. Tarpiniai institucinės globos pertvarkos projekto „Tvaraus perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų sistemos sąlygų sukūrimas Lietuvoje“ rezultatų pristatymai

Valstybės vaiko teisių apsaugos tarnybos prie SADM Pertvarkos projekto vadovas Gedas Batulevičius pristatė projekto Nr. 08.4.1-esfa-v-405-01-0001 „Tvaraus perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų sistemos sąlygų sukūrimas Lietuvoje“ (Pertvarkos projektas) rezultatus (pranešimas pridedamas).

Tarpinstitucinės stebėsenos grupės nariai pasiūlė dėl turinio specifikos atskirti mokymus dirbantiems su šeimoms, auginančiomis neįgalius vaikus bei mokymus dirbantiems su šeimomis, prižiūrintiems neįgalius šeimos narius. Yra būtina inicijuoti metodikų, dirbant su proto, psichikos negaliomis, ypač darbui su vaikais, turinčiais autizmo sindromą, sklaidą.

Tarpinstitucinės stebėsenos grupės narė Kristina Stepanova atkreipė dėmesį į tai, kad yra būtina vertinti ne tik kiekybinius pertvarkos rezultatus, bet ir kokybinius.

4. SVARSTYTA. NVO konfederacijos vaikams rašte keliamų klausimų dėl laikino atokvėpio paslaugų proto ar (ir) psichikos negalią turintiems asmenims tarptautinio pirkimo konkurso sąlygų aptarimas.

Tarpinstitucinės stebėsenos grupės narė Violeta Toleikienė informavo apie tai, kad SADM gautas NVO konfederacijos vaikams raštas (adresuotas ir tarpinstitucinės stebėsenos grupei), kuriame teikiama pretenzija dėl laikino atokvėpio paslaugų organizavimo įgyvendinant Pertvarkos projektą. Pagal viešojo pirkimo dokumentus negali į šią paslaugą pretenduoti tos šeimos, kurios tokia paslauga, įgyvendinant Pertvarkos projektą, jau yra pasinaudojusios.

Valstybės vaiko teisių apsaugos tarnybos prie SADM Pertvarkos projekto vadovas Gedas Batulevičius paaiškino, kad šitokiu sprendimu siekta paslaugos prieinamumo kuo didesniai skaičiui šeimų, prižiūrinių neįgaliuosius. Laikino atokvėpio paslaugos tikslas yra suteikti laikiną pailsėjimą (atokvėpį) nuo neįgalios šeimos nario priežiūros, todėl ši paslauga neturėtų būti teikiama nuolat ilgą laiką ir tiems patiems asmenims (šeimoms). Be to, NVO konfederacijos vaikams pretenzija yra pateikta pavėluotai, todėl negali būti nagrinėjama Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka.

Tarpinstitucinės stebėsenos grupės narė Elena Urbonienė sutiko, kad pretenzija pavėluota, tačiau siūlė atkreipti dėmesį, jog šeimos, prižiūrinčios neįgalius šeimos narius, stokoja pagalbos.

Tarpinstitucinės stebėsenos grupės narė Dana Migaliova atkreipė dėmesį, kad laikino atokvėpio paslaugą yra būtina atskirti nuo trumpalaikės socialinės globos, nes pagal savo paskirtį, mokėjimą už jas, jos finansavimą, teikimo trukmę šios paslaugos turi būti skirtingos. SADM atstovai akcentavo, kad tai bandomoji paslauga. Pertvarkos projekto ekspertai rengia naują, išbandytą praktikoje laikino atokvėpio paslaugos aprašymą, kurio pagrindu ateityje numatoma parengti ir patvirtinti laikino atokvėpio paslaugų teikimo aprašą. Dėl šios paslaugos turinio yra būtina atskira diskusija.

5. SVARSTYTA. Sveikatos apsaugos ministerijos (SAM), Švietimo ir mokslo ministerijos (ŠMM) informacija apie Perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų neįgaliesiems ir likusiems be tėvų globos vaikams veiksmų plano priemonių įgyvendinimą.

SAM Motinos ir Vaiko sveikatos skyriaus specialistė Valerija Milda Tabarienė informavo apie SAM nuveiktus ir planuojamus nuveikti įgyvendinant institucinės globos reformą:

1) 2016 m. balandžio 28 d. Sveikatos apsaugos ministro įsakymu Nr. V-552 "Dėl Atvejo vadybos, teikiant pirmines ambulatorines psichikos sveikatos priežiūros paslaugas, tvarkos aprašo patvirtinimo" ASPĮ vadovai įpareigoti nustatyti detalią atvejo vadybos metodo organizavimo ASPĮ tvarką. Siekiant pagerinti slaugos paslaugų prieinamumą, 2017 m. gruodžio 22 d. pakeistos Ambulatorinių slaugos paslaugų namuose teikimo sąlygos – išplėstas paslaugos gavėjų ratas ir nuo 2018 m. sausio 1 d. ambulatorines slaugos paslaugas namuose papildomai po gydymo stacionare gali gauti pacientai, kuriems nustatytas specialusis nuolatinės slaugos poreikis ar specialusis nuolatinės priežiūros (pagalbos) poreikis su dideliais specialiaisiais poreikiais, ar dėl somatinių ligų ir pažeidimų bendras funkcinis sutrikimas, kai Bartelio indeksas yra nuo 20 iki 60 balų. Per vieną mėnesį po išrašymo iš stacionaro vienam pacientui gali būti apmokėta ne daugiau kaip už 10 ambulatorinių slaugos paslaugų namuose, o per kalendorinius metus gali būti apmokėtos ne daugiau kaip už 24 ambulatorines slaugos paslaugas namuose.

2) Sveikatos apsaugos ministro 2018-02-08 įsakymu Nr. V-150 atnaujintas bei išdėstytas nauja redakcija Vaikų raidos sutrikimų ankstyvosios reabilitacijos (toliau – VRSAR) paslaugų teikimo ir jų išlaidų apmokėjimo tvarkos aprašas (toliau – Aprašas). Apraše atnaujintos VRSAR paslaugų teikimo indikacijos, diagnostikos ir gydymo metodai, kiti paslaugų teikimo reikalavimai bei organizavimo principai, nustatyta, kad ankstyvosios reabilitacijos paslaugos būtų teikiamos vaikams iki 7 metų (prioritetine tvarka – vaikams iki 4 metų), išplėsta specialistų komanda papildomais specialistais (ambulatorinėms paslaugoms – ergoterapeutas, specialusis pedagogas, stacionarinėms – meno terapeutas), nustatytas minimalus komandos specialistų darbo krūvis (ambulatorinėms paslaugoms – ne mažesnis kaip 0,25 etato, stacionarinėms – ne mažesnis kaip 1 etato krūvis), padidintas Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšomis apmokamų lovdienų dienos stacionare skaičius (sunkiais atvejais prireikus gali būti skiriama iki 60 lovdienų), padidintos esamos vaikų ankstyvosios reabilitacijos paslaugų bazinės kainos, išsamiai aprašyta išplėstinės specialistų komandos ambulatorinės konsultacijos teikimo tvarka ir nustatyta nauja šios konsultacijos bazinė kaina (Sveikatos apsaugos ministro 2018 m. vasario 8 d. įsakymas Nr. V-151). 2017 metais viso panaudota 4,1 mln. eurų Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšų VRSAR paslaugoms apmokėti, 2018 metais planuojama papildomai skirti 2,6 mln. eurų. Visos šios priemonės ženkliai pagerins VRSAR paslaugų kokybę ir prieinamumą Lietuvos vaikams. Be to, Apraše yra numatyta ir VRSAR specialistų komandos išplėstinės konsultacijos gyvenamojoje vietoje paslauga – bendra specialistų komandos konsultacija paciento gyvenamojoje vietoje prireikus įvertinti vaiko gyvenamąją aplinką, jos pritaikymą, vaiko šeimos emocinę būklę. Ruošiant Aprašo naująją redakciją mobilių ambulatorinių VRSAR paslaugų vystymui nebuvo pritarta, atsižvelgiant į tai, kad mobilios komandos nepasiteisino teikiant onkologinės pagalbos konsultacines paslaugas (sveikatos priežiūros specialistai daug laiko skiria nuvykimui į paslaugų teikimo vietą, atitinkamai mažai laiko skiria tiesioginei veiklai – asmens sveikatos priežiūros paslaugoms teikti).

3) Ankstyvosios reabilitacijos paslaugas vaikams šiuo metu teikia 50 asmens sveikatos priežiūros įstaigų 57 vietose. SAM, bendradarbiaudama su Lietuvos savivaldybių asociacija, 2018 m. balandžio mėn. apklausė savivaldybes dėl pavėžėjimo paslaugų teikimo. Iš 60 savivaldybių atsakymus pateikė 46. Apibendrinus gautus atsakymus galima teigti, kad dalyje savivaldybių, kurių rajone / mieste neteikiamos ambulatorinės VRSAR paslaugos, teikiamos nemokamos (retais atvejais dalinai mokamos / mokamos) pavėžėjimo paslaugos: neįgaliam vaikui, kuriam nustatytas neįgalumo lygis, ir jį lydinčiam asmeniui; socialinės rizikos šeimoms / socialiai remtiniams asmenims (pvz.: asmens (šeimos) vidutinės 3 mėnesių pajamos, tenkančios vienam šeimos nariui, yra iki 2 valstybės remiamų pajamų dydžio). Pavėžėjimo paslaugas dažniausiai teikia socialinių paslaugų centrai ir / ar neįgaliųjų draugijos.

ŠMM Švietimo pagalbos skyriaus vyriausioji specialistė, Tarpinstitucinės stebėsenos grupės narė Regina Labinienė informavo apie ŠMM nuveiktus ir planuojamus nuveikti įgyvendinant institucinės globos reformą:

1) Švietimo ir mokslo ministerija savo veikloje vadovaujasi Valstybinėje švietimo strategijoje, Švietimo įstatyme, Vyriausybės programoje pabrėžiamais principais, tarp kurių – vienas svarbiausių - švietimo prieinamumo užtikrinimas. Ugdant vaikus, turinčius negalių ir specialiųjų ugdymosi poreikių, siekiama, kad jie galėtų ugdytis kartu su bendraamžiais, įgytų būtinų asmeninių kompetencijų ir savarankiškumo įgūdžių.

Lietuvoje nuo 1993 m. įgyvendinamos įtraukiojo ugdymo idėjos. 1 - 1,2 proc. specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių ugdomi specialiosios paskirties įstaigose ar

klasėse, kita dalis – tarp 10 – 12 proc. mokinių yra įtraukti į ugdymą bendrosiose mokyklose. Tai jau daug metų mažai kintantis, geras rodiklis lyginant Europos sąjungos šalis. Šiuo metu Lietuvoje veikia 47 specialiosios mokyklos (kartu su ugdymo centrais – 60).

2) Siekdama mokykloms padėti nuosekliau plėtoti įtraukiojo ugdymo nuostatas, ŠMM yra parengusi ir patvirtinusi Geros mokyklos koncepciją, kuri apibrėžia esminius įtraukujį ugdymą nusakančius požymius. Įgyvendindama Valstybinės švietimo 2013–2022 metų strategijos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2013 m. gruodžio 23 d. nutarimu Nr. XII-745 „Dėl Valstybinės švietimo 2013–2022 metų strategijos patvirtinimo“, trečiąją tikslą – talka dėl įtraukties, parengė ir 2017 m. birželio 27 d. įsakymu Nr. V-527 patvirtino Vaikų įtraukties mokytis ir įvairiapusio ugdymo 2017–2022 metų veiksmų planą (toliau – Planas). Plane numatyti darbai, padėsiantys stiprinti bendrosios paskirties mokyklas, kuriant aplinkas, atitinkančias universalaus dizaino reikalavimus, aprūpinti jas ugdymo priemonėmis skirtomis įvairių ugdymosi poreikių turintiems mokiniams, padės mokytojams ir kitiems pedagoginiams darbuotojams įgyti darbui su įvairių ugdymosi poreikių turinčiais mokiniais, reikalingų kompetencijų, padės spręsti mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių vežiojimo ir kitus ugdymo kokybę ir saugumą užtikrinančius klausimus. Veiksmų planui įgyvendinti numatytos preliminarios Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir valstybės biudžeto lėšos 2017 – 2022 m.

3) 2018 m. gegužės 10 d. švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr. V-455 buvo patvirtintas Vaikų įtraukties mokytis ir įvairiapusio ugdymo 2017–2022 metų veiksmų plano pakeitimas, patikslinantis kai kurių vykdomų priemonių lėšas.

NUTARTA:

1. Pertvarkos projekto ekspertams apsvarstyti galimybes vykdyti Pertvarkos projekto rezultatų kokybės stebėseną, vertinant ne tik kiekybinius, bet ir kokybinius Pertvarkos projekto rezultatus.
2. Pertvarkos projekto ekspertams kartu su SADM organizuoti atskirą diskusiją laikino atokvėpio paslaugos turiniui aptarti.
3. Pertvarkos projekto ekspertams apsvarstyti galimybę atskirti pagal turinio specifiką mokymus darbuotojams, dirbantiems su šeimomis, auginančiomis neįgaliais ar psichinių sutrikimų turinčiais vaikus, ir mokymus darbuotojams, dirbantiems su šeimomis, prižiūrinčioms neįgalius suaugusius šeimos narius.
4. SADM elektroniniu paštu informuoti tarpinstitucinės stebėsenos grupės narius apie išvažiuojamuosius posėdžius regionuose, kuriuose numatoma aptarti regionų paslaugų neįgaliesiems infrastruktūros plėtros planų projektus.

Posėdžio pirmininkė

Vilma Augienė

Posėdžio sekretorė

Daiva Buivydaitė-Garbštienė